

## ภควนตุ (พระผู้มีพระภาคเจ้า) เป็นปุงลึงค์แจกอย่างไร

### ข้อควรรู้

๑. ศัพท์ที่ลง วนตุ มนตุ อิมนตุ ปัจจัยในตัทธสัตถิตัทธิต และ ตวนตุ ใน กิริยาภิตก์

วนตุ ใช้ประกอบกับศัพท์ที่เป็น อ การันต์ และอา การันต์ เช่น  
ปณณวนตุ คุณวนตุ ปุณณวนตุ เตชวนตุ ยสวนตุ สีลวนตุ เป็นต้น

มนตุ ใช้ประกอบกับศัพท์ที่เป็น อิ การันต์ และ อุ การันต์ เช่น  
พนนุมนตุ สติมนตุ ชุติมนตุ ธิติมนตุ เป็นต้น

๒. คำว่า ภควนตา ภควนเต ใช้เป็นทวิวจนะ (๒ วจนะ) สำหรับกล่าวถึง  
คน ๒ คน ภควนโต ใช้เป็นพหุวจนะ สำหรับกล่าวถึงคนมากตั้งแต่ ๓ คน  
ขึ้นไป

๓. ภควนตุ เป็นปุงลึงค์ เป็นนามนาม ศัพท์อื่น มี คุณวนตุ เป็นต้นเป็น  
คุณนาม แจกได้ ๓ ลึงค์

ตัวอย่าง คุณวนตุ ในปุงลึงค์แจกเหมือน ภควนตุ

อดีตลึงค์เป็น คุณวนตุ, คุณวตี แจกแบบ อิ การันต์ (นารี นาง)

นปุงสกลึงค์แจกเหมือน ภควนตุ แปลกแต่ ป.เอก. คุณว, คุณวนตุ

อา.เอก. คุณว ป.ท.อา.พหุ. คุณวนตานิ

๔. เอา อุ ที่ นตุ เป็น อ (นตุ เป็น นุต) แล้วแจกแบบ อ การันต์ใน  
ปุงลึงค์บ้างก็ได้ เช่น คุณวนโต ยสวนโต เตชวนโต เป็นต้น

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปจมา	<p>ภควา ลง สி ปจมา.เอก                      เอา นตุ + สิ เป็น อา                      อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า</p>	<p>ภควนฺตา ลง โย ปจมา.พหุ.                      แปลง นตุ เป็น นุต แปลง โย                      เป็น อา                      ภควนฺโต ลง โย ปจมา.พหุ.                      แปลง นตุ เป็น นุต แปลง โย                      เป็น โอ                      ภควนฺตา, ภควนฺโต                      อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า ท.</p>
ทุตติยา	<p>ภควนฺตํ ลง อํ ทุตติยา.เอก.                      แปลง นตุ เป็น นุต ลง อํ                      คง อํ                      ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า                      สู่พระผู้มีพระภาคเจ้า                      ยังพระผู้มีพระภาคเจ้า                      สิ้นพระผู้มีพระภาคเจ้า                      ตลอดพระผู้มีพระภาคเจ้า                      กะพระผู้มีพระภาคเจ้า                      เฉพาะพระผู้มีพระภาคเจ้า</p>	<p>ภควนฺเต ลง โย ทุตติยา.พหุ.                      แปลง นตุ เป็น นุต แปลง โย                      เป็น เอ= ภควนฺเต                      ภควนฺโต ลง โย ทุตติยา.พหุ.                      แปลง นตุ เป็น นุต แปลง โย                      เป็น โอ=ภควนฺโต                      ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า ท.                      สู่พระผู้มีพระภาคเจ้า ท.                      ยังพระผู้มีพระภาคเจ้า ท.                      สิ้นพระผู้มีพระภาคเจ้า ท.                      ตลอดพระผู้มีพระภาคเจ้า ท.                      กะพระผู้มีพระภาคเจ้า ท.                      เฉพาะพระผู้มีพระภาคเจ้า ท.</p>

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
<p>ตติยา</p>	<p>ภควตา ลง นา ตติยา.เอก            เอา นตุ+นา เป็น ตา            ภควตา            ด้วยพระผู้มีพระภาคเจ้า            โดยพระผู้มีพระภาคเจ้า            อันพระผู้มีพระภาคเจ้า            ตามพระผู้มีพระภาคเจ้า            เพราะพระผู้มีพระภาคเจ้า            มีพระผู้มีพระภาคเจ้า            ด้วยทั้งพระผู้มีพระภาคเจ้า            ข้างพระผู้มีพระภาคเจ้า            ทางพระผู้มีพระภาคเจ้า</p>	<p>ภควนุเตหิ ลง หิ ตติยา.พหุ.            แปลง นตุ เป็น นุต ลง หิ คง หิ            เอา อ เป็น เอ =ภควนุเตหิ            ภควนุเตภิ ลง หิ ตติยา.พหุ            แปลง นตุ เป็น นุต แปลง หิ            เป็น ภิ เอา อ เป็น เอ            =ภควนุเตภิ            ด้วยพระผู้มีพระภาคเจ้า ท.            โดยพระผู้มีพระภาคเจ้า ท.            อันพระผู้มีพระภาคเจ้า ท.            ตามพระผู้มีพระภาคเจ้า ท.            เพราะพระผู้มีพระภาคเจ้า ท.            มีพระผู้มีพระภาคเจ้า ท.            ด้วยทั้งพระผู้มีพระภาคเจ้า ท.            ข้างพระผู้มีพระภาคเจ้า ท.            ทางพระผู้มีพระภาคเจ้า ท.</p>
<p>จตุตถิ</p>	<p>ภควโต ลง ส จตุตถิ.เอก.            เอา นตุ+ส เป็น โต            ภควโต            แก่พระผู้มีพระภาคเจ้า            เพื่อพระผู้มีพระภาคเจ้า            ต่อพระผู้มีพระภาคเจ้า</p>	<p>ภควตํ ลง นํ จตุตถิ.พหุ. เอา            นตุ+นํ เป็น ตํ =ภควตํ            ภควนุตานํ ลง นํ จตุตถิ.พหุ.            เอา นตุ เป็น นุต ลง นํ คง นํไว้            ที่ชนะ อ เป็น อา=ภควนุตานํ            แก่พระผู้มีพระภาคเจ้า ท.</p>

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
<p>ปัลลจมี</p>	<p>ภควตา ลง สฺมา ปัลลจมี.                      เอก. เอา นตุ+สฺมา เป็นตา                      =ภควตา                      แต่พระผู้มีพระภาคเจ้า                      จากพระผู้มีพระภาคเจ้า                      กว่าพระผู้มีพระภาคเจ้า                      เหตุพระผู้มีพระภาคเจ้า</p>	<p>ภควนฺเตหิ ลง หิ ปัลลจมี.พหุ.                      แปลง นตุ เป็น นต ลง หิ คง หิ                      ไว้ เอา อ เป็น เอ =ภควนฺเตหิ                      ภควนฺเตภิ ลง หิ ปัลลจมี.พหุ.                      แปลง นตุ เป็น นต แปลง หิ                      เป็น ภิ เอา อ เป็น เอ=ภควน                      เตภิ                      แต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ท.                      จากพระผู้มีพระภาคเจ้า ท.                      กว่าพระผู้มีพระภาคเจ้า ท.                      เหตุพระผู้มีพระภาคเจ้า ท.</p>
<p>ฉัญฺจิจิ</p>	<p>ภควโต ลง ส ฉัญฺจิจิ.เอก. เอา                      นตุ+ส เป็น โต = ภควโต                      แห่งพระผู้มีพระภาคเจ้า                      ของพระผู้มีพระภาคเจ้า                      เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้า</p>	<p>ภควตํ ลง นํ ฉัญฺจิจิ.พหุ. เอา นตุ                      กับ นํ เป็น ตํ =ภควตํ                      ภควนฺตานํ ลง นํ ฉัญฺจิจิ.พหุ.                      แปลง นตุ เป็น นต ลง นํ คง นํ                      ไว้ ทีฆะ อ เป็น อา =ภควนฺตานํ                      แห่งพระผู้มีพระภาคเจ้า ท.                      ของพระผู้มีพระภาคเจ้า ท.                      เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้า ท.</p>

## ศัพท์เหล่านี้ แจกเหมือน ภาควนตุ

อายุสมนตุ	คนมีอายุ	ธิติมนตุ	คนมีปัญญา
คุณวณตุ	คนมีคุณ	ปญญวณตุ	คนมีปัญญา
จกขุมนตุ	คนมีจักขุ	ปญญวณตุ	คนมีบุญ
ชุติมนตุ	คนมีความโพล่ง	พนธุมนตุ	คนมีพวกพ้อง
ธนวนตุ	คนมีทรัพย์	สติมนตุ	คนมีสติ

### คุณวณตุ ผู้มีคุณ

วิภัตติ	เอก.	พหู
ป.	คุณวา	คุณวณฺตา คุณวณฺโต
ท.	คุณวณฺตํ	คุณวณฺเต คุณวณฺโต
ต.	คุณวตา	คุณวณฺเตหิ คุณวณฺเตภิ
จ.	คุณวโต	คุณวตํ คุณวณฺตานํ
ปญ.	คุณวตา	คุณวณฺเตหิ คุณวณฺเตภิ
ฉ.	คุณวโต	คุณวตํ คุณวณฺตานํ
ส.	คุณวติ คุณวณฺเต	คุณวณฺเตสุ
อา.	คุณว คุณวา	คุณวณฺตา คุณวณฺโต

## ทดสอบการแต่งประโยค

๑. อ.เศรษฐี ผู้มีพวกพ้อง ผู้ที่อยู่ (ปหรนต) ซึ่งภิกษุ ผู้มีคุณ  
ในห้อง ของนางสาวน้อย ผู้มีบุญ ฯ

ตอบ. ปุณฺณวตฺติยา (ปุณฺณวณฺตฺติยา) กณฺณาย คพฺภ (คพฺภสฺสมี,  
คพฺภมฺหิ) คุณวณฺตํ ภิกฺขุํ ปหรนฺโต พนฺธฺมา เสฏฺฐี ฯ

๒. อ.พระสารีบุตร ผู้มีอายุ ผู้นั่งแล้ว (นิสินฺน) ในกระท่อม (กุกฺกิ-  
กุกฺกิกา) ของเด็กสาว ผู้มีทรัพย์ ผู้เป็นที่พึง ของโจร ท. ผู้มีสติ ฯ

ตอบ. สติมตฺตํ(สติมนฺตานํ) โจรานํ นาทาย ธนฺวตฺติยา (ธนฺวณฺตฺติยา)  
กุมาริกาย กุกฺกิกายํ นิสินฺโน อายสฺมา สารีปฺตฺโต ฯ

๓. อ.ตระกูล อันมีทรัพย์ ของข้าศึก ท. ผู้มีความโพลง ในเสนา  
ของพระราชา ผู้มีปัญญา ผู้เป็นใหญ่ แห่งชาวเมือง ท. (นาคร-ปฺง)  
ผู้มีจักขุ ฯ

ตอบ. จกฺขุมตฺตํ (จกฺขุมณฺตานํ) นาคฺรานํ อิศฺสรสฺส ปณฺณวโต รณฺ  
โณ (ราชิโน) เสนาย (จมุยา) ชุตฺติมตฺตํ (ชุตฺติมนฺตานํ) อรีนํ (ริปฺนํ)  
ธนฺวํ (ธนฺวณฺตํ) กุลํ ฯ

## ทดสอบการแปลบาลี

๑. พนฺธฺมณฺตํ ราชานํ ปหรนฺตานํ (ประหารอยู่) ปณฺณวณฺตานํ  
โยธานํ สงฺคาม (สงคราม) ชุตฺติมนฺโต สตฺตโว ฯ

ตอบ. อ.ศັตรู ท. ผู้มีความโพลง ในสงคราม แห่งทหาร ท.  
ผู้มีปัญญา ผู้ประหารอยู่ ซึ่งพระราชา ผู้มีพวกพ้อง ฯ

๒. คุณวโต เสฏฺฐจิโน ปุณฺณวณฺเต กุเล ธิติมตฺ (ธิติมนุตานํ)  
ภิกขุณฺ นาโถ อายสฺมา สารีปฺตฺโต ฯ

ตอบ. อ.พระสารีบุตร ผู้มีอายุ ผู้เป็นที่พึง ของภิกษุ ท. ผู้  
มีปัญญา ในตระกูล อันมีบุญ ของเศรษฐี ผู้มีคุณ ฯ

### แบบฝึกหัด

อ.ครุ ท. ผู้มีปัญญา ผู้ประหารอยู่(ปหรนุต) ซึ่งศิษย์ ผู้มีพวก  
พ้อง ผู้ไปอยู่(คจฺจนุต) ด้วยพระอานนทฺ ผู้มีอายุ ฯ

อ.บุตร ท. ผู้มีปัญญา ของข้าศึก ผู้มีพวกพ้อง ผู้รบอยู่  
(ยฺชฺจนุต) ด้วยพระราชา ผู้มีบุญ ฯ

อ.ตระกูล อันมีคุณ ของพระมหากัสสปะ(มหากสฺสป) ผู้มีอายุ  
ในภิกษุ ท. ผู้มีจักขุ ฯ

อ.ทรัพย์ ของบิดา ผู้มีคุณ ของเศรษฐี ผู้มีทรัพย์ กว่ามารดา  
ของนางอัปสร ผู้มีความโพล่ง ฯ

อ.ลูกเขย ผู้ไปอยู่(คจฺจนุต) ด้วยบิดา ผู้มีทรัพย์ ในเมืองสาวัตถี  
ของพระราชา พระนามว่าโกศล ผู้มีพวกพ้อง ฯ

อ.พระผู้มีพระภาค ผู้มีปัญญา กว่าเทวดา ท. ผู้เป็นที่พึง  
ของภิกษุ ท. ผู้มีอายุ ในหมู่ แห่งชาวเมือง ท. ผู้มีจักขุ ในโลก ฯ

อ.บุตร ท. ผู้มีบุญ ของลูกเขย ผู้เป็นที่พึง ของลูกสะใภ้(สุณิสฺสา)  
ผู้มีพวกพ้อง ในเมืองสาวัตถี อันรุ่งเรือง ฯ

อ.แก้ว อันประเสริฐ ของพระราชา ผู้มีปัญญา ในเมือง-  
พาราณสี อันรุ่งเรือง ด้วยพระราชา ผู้มีจักขุ ในโลก แห่งเทวดา ท.  
ผู้มีทรัพย์ ฯ

อ.ธิดา ท. ผู้มีทรัพย์ ของมารดา ผู้มีบุญ ในเรือน ของกุฎุมพี ท.  
ผู้มีทรัพย์ ในเมืองไพศาลี(เวสาลี) อันรุ่งเรือง

อ.ผู้เจริญ ท. ผู้มีพวกพ้อง ผู้เป็นที่พึ่ง ของนางผู้เจริญ ผู้มีคุณ  
ผู้บำรุงอยู่(อุปฐกหนุตี) ซึ่งพระอานนท์ ผู้มีอายุ ฯ

อ.ช่างผู้พระราชฯ ตัวมีบุญ ของพระราชฯ ผู้มีทรัพย์ ผู้เป็นที่พึ่ง  
ของลูกเขย ท. ผู้มีปัญญา ในเมืองสาวัตถี อันมีพวกพ้อง ฯ

อ.พระอรหันต์ ผู้มีปัญญา ในกระท่อม(กุฎิ, กุฎิกา) แห่งพระ  
อรหันต์ ท. ผู้มีบุญ ผู้ตั้งอยู่ในธรรม ของพระผู้มีพระภาค ผู้มีอายุ ฯ

อ.โจร ท. ผู้มีร้อยห้าเป็นประมาณ(ปณจสต) ผู้มาอยู่(ปหรนต)  
ซึ่งพระอรหันต์ ท. ผู้มีคุณ ที่ถ้ำ(คฺหา, เคน) แห่งภูเขา ไกลเมือง  
พาราณสี ฯ